

VERONIKA FOLENTOVÁ

UTOROK 2. AUGUSTA 2016 10:09

Rektor Masarykovej univerzity v Brne: Slovenskí študenti sú lepší

Na Masarykovej univerzite v Brne študujú tisíce Slovákov. Jej rektor Mikuláš Bek nedovolil pred tromi rokmi vystúpiť prezidentovi Zemanovi na univerzite, za čo ho dodnes nepozýva na Hrad. Zeman by podľa neho mal prehodnotiť svoj monarchistický prístup k univerzitám.

Rektor Masarykovej univerzity v Brne, kde študuje mnoho Slovákov Mikuláš Bek. Foto N – Vladimír Šimíček

Mikuláš Bek hovorí aj o tom:

- *prečo českí študenti nechodia na slovenské školy,*
- *ako má vyzerat' kvalitná vysoká škola,*
- *prečo by sa malo na vysokých školách zaviesť školné,*
- *aký efekt mal antiplagiátorský systém,*
- *prečo by sa malo zovšeobecniť bakalárske štúdium,*
- *ako český prezident Miloš Zeman nebezpečne zasahuje do autonómie vysokých škôl.*

Na Masarykovej univerzite v Brne je veľa slovenských študentov. Už ju vnímate ako česko-slovenskú univerzitu?

Mám to dokonca doma, lebo dcéra má priateľa Slováka, ktorý študoval v Brne. Takže u nás sa teraz hovorí zmiešanou česko-slovenčinou. Brno je prirodzene centrom, ktoré má viac slovenských študentov ako iné české mestá, lebo je extrémne dobre dopravne prístupné zo západného Slovenska. Na niektorých fakultách u nás tvoria študenti zo Slovenska takmer polovicu – to je na informatike. Okolo tretiny ich je na lekárskej fakulte.

Je to dobre, že ich je tak veľa?

Z pohľadu univerzity to je určite dobre. Sme presvedčení, že zo Slovenska k nám prichádza tá časť populácie, ktorá má nielen predpoklady, ale je aj motivovaná. Keď už sa rozhodnú neostať doma, ale ísť na Moravu, tak majú silnejšiu motiváciu na štúdium. To je rovnako dôležité ako intelektuálne predpoklady, ktoré majú tiež. Ísť do inej krajiny, skomplikovať si trochu život, už len preto, že musíte mať účet

v korunách a nemôžete platiť eurami, že si musíte vyriešiť veľa prevádzkových vecí, tak to robia ľudia, ktorí vedia, prečo to robia.

Ako sa to prejavuje? Sú snaživejší? Majú lepšie výsledky?

Áno a nepreťahujú si štúdium. Vedia, že musia skončiť načas, lebo im rodičia prispievajú napríklad na bývanie, ktoré nemusí byť lacné. So štúdiom v cudzine sú spojené náklady, ktoré tlačia väčšinu študentov, aby si dobre rozvrhli štúdium a neprekračovali štandardný čas.

Najväčší boom slovenských študentov začal pred 15 rokmi. Zmenilo to univerzitu?

Nie je to tak na všetkých fakultách, rozdiely medzi nimi sú dosť veľké. Nevieam, či to zmenilo univerzitu. Aj počas mojich štúdií v Brne v 80. rokoch bolo odhadom 10 až 15 percent slovenských študentov. V živote univerzity to nie je asi taká fatálna novinka. Skôr sme stále ešte spoločná univerzita. V posledných rokoch podiel slovenských študentov mierne rastie. S tým je spojených pár technických problémov – na väčšine odborov zatiaľ akceptujeme slovenčinu ako jazyk písomných prác, čo samozrejme vzbudzuje dosť intenzívnu debatu, či českí učitelia vedia posúdiť napríklad jazykovú stránku prejavu. Ale všeobecne je politika zatiaľ taká, že akceptujeme slovenčinu aj v písanom prejave.

Vy s tým súhlasíte?

Ja by som si nemohol byť stopercentne istý, že dokážem posúdiť niektoré odtiene v jazyku či štylistike slovenčiny. Na druhej strane vo veku kontroly gramatiky a pravopisu v počítači sa dá aspoň časť očividných omylov nájsť. Aj medzi našimi učiteľmi sú Slováci, s ktorými to môžeme konzultovať.

Mikuláš Bek (52)

Český vysokoškolský pedagóg, docent muzikológie. Od roku 2011 je rektorom Masarykovej univerzity v Brne.

Vyštudoval hudobnú vedu na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity. Doktorské štúdium absolvoval na Univerzite Karlovej v Prahe. Kariéru začínal na katedre hudobnej vedy, pôsobil aj v Ústave hudobnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Karlovej, na čiastočný úväzok bol tiež na katedre muzikológie FF UP v Olomouci. Zameriava sa na hudobnú sociológiu, dejiny novej hudby 19. a 20. storočia a metódy hudobnej analýzy. Je spoluautorom projektu Český hudební slovník osob a institucí.

Od septembra 2004 bol prorektorom Masarykovej univerzity pre vonkajšie vzťahy, potom pre stratégiu a vonkajšie vzťahy. V apríli 2011 ho akademický senát Masarykovej univerzity zvolil za nového rektora, vlni ho zvolili po druhýkrát.

Koľko je u vás slovenských učiteľov?

Na našej univerzite s vyše 2000 pedagógmi je zhruba 50 akademikov zo Slovenska.

Prečo najlepší študenti zo Slovenska neostávajú doma, ale odchádzajú do Anglicka či Česka?

Jeden dôvod je všeobecný – tak je to v každej krajine. Najlepší českí študenti tiež odchádzajú do Škótska, Anglicka, USA alebo inam.

V Česku to nie je ideálne, ale bezpochyby situácia slovenských vysokých škôl je oveľa horšia ako českých.

Ale nejdú na Slovensko.

Nejdú, a to sa dostávame k tomu druhému dôvodu. Na Slovensku očividne začalo v 90. rokoch vysoké školstvo zaostávať v porovnaní s českým vo financovaní. Je zreteľné, že slovenské vlády podcenili oblasť vysokého školstva ešte viac, ako to urobili české. V Česku to nie je ideálne, ale bezpochyby situácia slovenských vysokých škôl je oveľa horšia ako českých. To v niektorých odboroch nutne viedlo k zaostávaniu, napríklad z hľadiska prístrojového vybavenia. Ak chce niekto študovať štrukturálnu biológiu, tak je naozaj rozumné, aby šiel tam, kde sa dá robiť špičkový výskum na špičkovom vybavení. Alebo to mohlo znamenať, že slovenské školy boli ešte menej schopné ako české získavať kvalitných učiteľov zo zahraničia. To mohlo poškodiť kvalitu. Finančná situácia tak znížila atraktivitu slovenských vysokých škôl oproti českým, ktoré sú aj ľahko dostupné. Z pohľadu niekoho, kto býva v Trnave, je cesta do Brna znesiteľná.

Čím to je, že aj keď máme menej peňazí ako české školy, na Slovensku máme 36 a v Česku je 28 univerzít?

V tomto urobilo Slovensko ešte o chlp väčšiu chybu ako my v Česku. Samotný počet vysokých škôl však nemusí nič znamenať, záleží aj od toho, o koľko študentov ide. Miera podfinancovania nemusí byť nutne vo financovaní prevádzky, ale najmä vo financovaní infraštruktúry, kde rozdiel môže byť dobre vidieť. Alebo bol, lebo aj na Slovensku časť vysokých škôl mohla využiť eurofondy. Aj Univerzita Komenského má eurofondy na technologický park. Ak by som mal povedať, čo naopak českí študenti závidia slovenským, tak je to výška doktorandských štipendií.

Mikuláš Bek. Foto N – Vladimír Šimíček

Univerzita Komenského v Bratislave je vám blízka. Čo je na nej lepšie ako na Masarykovej univerzite v Brne?

Netrúfam si povedať, čo je lepšie z hľadiska odborového. Ale dívame sa, čo nového robili, ako sa im darí vo vede. Je to priateľské súťaženie v okruhu spriaznených inštitúcií, ktoré majú trochu spoločnej histórie. My s Univerzitou Komenského budeme v roku 2019 spolu sláviť sté výročie založenia. Inštitúcie majú logicky k sebe blízko.

Má však horšie výsledky ako Masarykova univerzita.

Na českej strane hranice máme oproti Univerzite Komenského trochu jednoduchšiu pozíciu v tom, že v českom vysokom školstve máme kotvu – Univerzitu Karlovu ako najstaršiu, Univerzitu Masarykovu ako druhú, Palackého v Olomouci, ktorá vznikla po vojne. Sú to stabilné inštitúcie s nejakým štandardom. Mne sa zdá, že Univerzita Komenského je v slovenskom prostredí sama. Rozpadom federácie stratila priamu väzbu a blízkosť so sesterskými univerzitami v Česku. Keď vezmete tri tradičné kamenné univerzity a dve tradičné techniky u nás, tak sa blížime k 50 percentám študentskej populácie v Česku. Tradičné školy tak do dneška v systéme udávajú tón. Zatiaľ čo na Slovensku vzniklo viac škôl. Máte tradičné univerzity ako Slovenská technická univerzita, Univerzita Komenského, Košice a Žilina a potom 30 nových škôl. Hlas tradičných univerzít je tak vo vysokoškolskej politike slabší a viac sa cítia byť v opozícii, ako je to u nás, kde Univerzity Karlova a Masarykova univerzita majú vo veciach relatívne silné slovo a najmä v posledných rokoch dosť tesne spolupracujú v ladení názorov a presadzovaní spoločných záujmov.

Vnímate ešte iné slovenské školy pozitívne alebo negatívne?

Neodvážim sa robiť nejaké sudy, ale z nových škôl sa výraznejšie profiluje Banská Bystrica.

V dobrom?

Je ju vidieť. Vybudovanie kvalitnej školy trvá všade roky. Potom sú školy, ktoré tradične majú dlhšiu históriu, ale o nich veľa neviem – napríklad Trnava či Nitra.

Najlepší študenti sú tí, ktorým nemôže ublížiť žiadna škola.

Ak ide na magisterské štúdium na Masarykovu univerzitu niekto zo Slovenska, sú školy, ktoré vnímate negatívne, keďže nepripravujú bakalára dostatočne?

To nie. Všeobecne nemáme magisterské štúdium výrazne otvorené študentom z iných škôl. Ale sú veľké rozdiely medzi štúdiami. Napríklad na fakulte sociálnych štúdií je podiel ľudí z iných škôl pomerne vysoký – vedia si vybrať a robia dobre. Na niektorých fakultách je podiel veľmi nízky a je to škoda. Musíme opustiť predstavu, že sme získali najlepších bakalárov široko ďaleko a z inej školy, napríklad aj z takej, ktorá všeobecne nie je vnímaná dobre, nemôže prísť vynikajúci študent. Najlepší študenti sú tí, ktorým nemôže ublížiť žiadna škola.

Česi aj Slováci hovoria, že školstvo je podfinancované.

To je jasné na základe štatistík OECD. A to v podiele na HDP, aj suma na študenta je omnoho nižšia.

Čím to je, že vlády na Slovensku aj v Česku dávajú na vzdelávanie málo?

Vysoké školstvo u nás sa stalo masovým len nedávno. Zhruba do roku 2006 držalo financovanie krok s rastom počtu študentov. Štát však nezačal včas regulovať počty študentov, skôr stimuloval ďalší rast a nožnice sa začali roztvárať. V roku 2009 prišla kríza a pochopiteľne sa škrtalo vo verejných rozpočtoch na školstvo. Tak sa ešte prehĺbil rozdiel medzi nárastom študentov a financiami. Odvtedy sa to trochu zblízuje, ale za cenu, že sa znižuje počet študentov. V sume na jedného študenta sme sa nedostali na úroveň z roku 2006, teraz dostávame menej ako pred desiatimi rokmi. Súvisí to teda trochu s krízou, s nezvládnutým boomom, na ktorý rozpočty krajín ešte nezareagovali.

Mikuláš Bek. Foto N – Vladimír Šimíček

Prečo na to nezareagovali? Dávajú radšej prednosť iným oblastiam?

Pozícia vlád je komplikovaná, lebo sú tu silné spoločenské záujmy, aby sa z verejných peňazí platilo najmä zdravotníctvo, ktoré má z hľadiska dostupnosti napríklad prístrojov či liekov parametre nemeckého systému, ale je financované z českého rozpočtu. To je veľmi silný záujem, ktorý často dostáva prednosť. Potom je to sociálny systém, vrátane dôchodkov, ktorý je dotovaný štátnym rozpočtom, lebo poisťné, ktoré vyberie, nestačí. V konkurencii zdravotníctva a sociálneho systému logicky vysoké školy prehrávajú a Česká republika je v rámci OECD zvláštna nielen tým, že má nízky podiel výdavkov na vzdelávanie z HDP nízkou čiastkou na študenta, ale má tiež skoro najnižšiu spoluúčasť študentov.

Dlhodobo presadzujete školné. V čom by pomohlo?

Nie som ideologický zástanca školného, nemyslím si, že je to všeliek.

V konkurencii iných verejných záujmov nám však neostane nič iné ako priznať, že štáty nemajú na to, aby z verejných peňazí úplne financovali vzdelanie 60 percent

kohorty 19-ročných na vysokých školách. Je to masové a musel by to štátny rozpočet platiť na úkor iných veľkých priorít. A to nevidím ako veľmi realistické. Preto nevidím inú cestu ako skôr alebo neskôr zaviesť školné.

Koľko by mali študenti platiť?

Nemyslím si, že by to niekedy malo dorásť do britských rozmerov, že by rok stál 9000 libier. Viem si predstaviť 200 eur na semester. Bola by to významná finančná injekcia do systému, lebo v českých pomeroch dáva štát na jedného študenta humanitných odborov zhruba 30-tisíc korún na rok, čo je menej ako na študentov gymnázií. Nám by zvýšenie tejto čiastky o päť- až desaťtisíc korún prinieslo 20- alebo 40-percentné zvýšenie rozpočtu na študenta. To by znamenalo rast kvality, menej študentov na učiteľa, lepšie vybavenie. Preto je namieste začať diskusiu o školnom, ktorého sa však všetci politici boja.

Mohlo by to aj odradiť študentov, ktorí na škole nemajú čo robiť?

Motivačná úloha tam môže byť, ale neviem odhadnúť, aká je veľká. Ale viedlo by to študentov k tomu, aby viac rozmyšľali, aký odbor si vyberú a či ho ukončia včas alebo budú študovať dlhšie. V Česku je pomerne veľký problém, že mnoho študentov nedokončí štúdium v štandardnom čase – teda tri alebo päť rokov.

Dlhšie trvanie štúdia nie je spoplatnené ako na Slovensku?

Je to spoplatnené až po prekročení o jeden rok. Môžete napríklad trojročného bakalára študovať štyri roky a nezaplatíte nič. Až keby ste študovali piaty. To je príliš liberálne, najmä keď ten systém trpí na podfinancovanie.

Ako fungujú na českých školách obmedzenia počtu študentov?

Na prijímanie študentov do prvého ročníka máme limity. Sledujú demografickú krivku s cieľom zaistiť, že 50 percent z vekovej kohorty má šancu vstúpiť na vysoké školy. Štát nefinancuje viac miest.

Je správna takáto regulácia zo strany štátu?

V systéme stopercentného verejného financovania je to logické. Štát musí povedať, koľko je schopný financovať, inak by došlo k poklesu čiastky na jedného študenta, a to by malo na kvalitu smrtiace dôsledky.

Na Masarykovej univerzite chcete znižovať počet študentov. Nebudete mať potom menej peňazí, keďže ich dostávate aj podľa počtu študentov?

Našťastie to bolo v Česku nastavené tak, že je limit, ktorý postupne klesá – ročne o 3 až 4 percentá – ale štát povedal, že ak škola klesne do desiatich percent pod limit, tak jej zaplatia limit. Štát tak motivoval školy, aby znižovali počty študentov rýchlejšie ako on. Nás rýchlejší pokles študentov, ku ktorému u nás za päť rokov došlo, nestál nič.

V rozhovore pre Český rozhlas ste povedali, že chcete dosiahnuť úroveň 30-tisíc študentov. O koľko vezmete menej?

Mali sme 40-tisíc študentov. Počty teraz klesajú, sme na úrovni 33-tisíc študentov. Dnes už neprijímame menej, ale keďže odchádzajú silnejšie ročníky, tak sa znižuje počet študentov automaticky.

Mikuláš Bek, rektor Masarykovej univerzity. Foto N – Vladimír Šimíček

Čo je cieľ znižovania počtu študentov?

Robíme si porovnania, každý rok má vedenie univerzity na stole 300-stranovú správu a z nej jasne plynie, že z hľadiska počtu študentov na jedného učiteľa sme sa dostali mimo optimum. Mali sme na mnohých fakultách viac študentov na učiteľa, ako by sme chceli. To sa nám podarilo v mnohých prípadoch skorigovať a sľubujeme si výrazne zvýšenie kvality štúdia, lebo tá závisí do veľkej miery od počtu študentov na jedného učiteľa. Je to aj jedno z dôležitých kritérií v mnohých prestížnych zahraničných rebríčkoch.

Koľko ste mali študentov na učiteľa?

Na niektorých fakultách sme mali 50 študentov na akademického pracovníka. Na všetkých fakultách sme mali viac študentov na učiteľa ako naši kľúčoví konkurenti. To malo ekonomické efekty – máme druhé najvyššie platy medzi českými vysokými školami. Na druhej strane je to rizikové z hľadiska kvality štúdia. U nás platí, že len málo ľudí má aj vedľajšie úväzky inde, takže sa možno venujú študentom adekvátnejšie ako na inej škole, kde majú druhý úväzok a na škole sú málo.

Čo znamená, že je škola kvalitná?

Znamená to tri okruhy parametrov. Po prvé je to kvalita výuky, teda profesionalita učiteľského výkonu, na ktorú sa u nás stále málo myslí. Mal som možnosť učiť jeden semester v Británii a som si vedomý, že štandard výuky v anglosaských krajinách je výrazne vyšší. Spôsob, ako vedia členiť výklad, ako pracujú so spätnou väzbou od študentov. Aj na provinčnej americkej univerzite je spôsob výučby pre české kamenné univerzity nedostižný a myslím, že podobné to je aj na Slovensku. To sa však ťažko meria. Preto sa v debate o kvalite viac hľadá na vedecké výstupy – to je dôležité najmä pre univerzity, ktoré sa považujú za výskumné. Napríklad v USA sa za výskumné považuje len pár univerzít, väčšina je u nich college, ktoré si nezakladajú na vedeckom výskume, ale na tom, že dobre učia. Nie je úplne správne merať všetky školy v Česku a na Slovensku tým, koľko majú garantov a aké kvalitné majú publikácie v databázach. Malo by sa to vzťahovať len na výskumné univerzity, ako je Karlova, Masarykova, Palackého či Komenského v Bratislave. Ale nemalo by to byť rozhodujúce kritérium napríklad v Jihlave na Polytechnike, ktorá vzdeláva ľudí pre potreby firiem v kraji Vysočina. To je nespravodlivé.

A tretia oblasť?

Kvalita servisu a fungovania inštitúcie. To, že sa študenti môžu kultivovaným spôsobom registrovať do predmetov v informačnom systéme, majú informácie o kurzoch, sú zaistené kvalitnými materiálmi, knižnicami, je dostupné laboratórne vybavenie.

Kde má Masarykova univerzita najväčšie medzery?

V učení. Musíme na tom pracovať, aby sme lepšie učili.

Čo znamená lepšie učiť?

Treba viac investovať do individuálnej práce a hodnotenia študentov, do transparentného hodnotenia. Máme obrovské rozdiely, ako sa hodnotia výsledky na skúške. Niektorí počítajú body, niektorí skúšajú ústne, iní písomne, niektorí to kombinujú. V Anglicku to neprípadá do úvahy, majú štandardné postupy, ktoré sú osvedčené a ktoré inštitúcia garantuje. U nás je veľká debata o tom, ako hodnotiť študentský výkon.

Presadzujete, aby sa zmenila výučba na bakalárskom stupni, aby sa viac zovšeobecnilo.

Debatou sme dospeli k tomu, že by sme mali odlíšiť dva profily študijných programov bakalárskych aj magisterských, a to akademický a profesijný. Profesijný má slúžiť uplatneniu v praxi, akademický by mal otvárať cestu k ďalšiemu vzdelaniu a akademickej či vedeckej dráhe. Pri akademických programoch na bakalárskom stupni sme dospeli k príliš jemnému členeniu odborov a mali by sme sa pokúsiť využiť zmenu zákona a zredukovať štruktúru odborov, aby boli všeobecnejšie.

Prečo by to bolo dobré?

Ukazuje sa, že v mnohých odboroch je spoločný metodologický a teoretický základ, ktorý by sa aj z ekonomických dôvodov mal vyučovať spoločne. Počas mojich štúdií na filozofickej fakulte bol rozsiahly spoločenský základ a ja ako muzikológ som mal skúšky napríklad z českých a svetových dejín, a to nie je zlé. Najmä, keď sa pozrieme, ako vyzerajú niektoré stredné školy, tak pre niektoré odbory je nevyhnutné pokračovať aj na bakalárskej úrovni vo všeobecnejšom vzdelaní, kým sa bude musieť študent rozhodnúť, či bude sociológom, politológom alebo pôjde na sociálnu prácu. Jemnejšiu odborovú špecializáciu by som tak nechal až na magisterskú úroveň.

Nie je to suplovanie stredných škôl?

Myslím, že nie. Je to skôr návrat k tomu, čo fungovalo na univerzitách v elitnom systéme, kde vstupovalo málo študentov. Ale tlakom masovosti a marketingového predbiehania sa vytvárali trochu umelo veľmi podobné odbory. Napríklad my máme odbory, ktoré sa veľmi podobne volajú, ale sú na iných fakultách a ani uchádzači nemôžu vedieť, v čom sa líšia. To však musí byť výsledok debaty na

celej univerzite, nie je to niečo, čo by mohol rektor alebo dekan vnútiť. My o tom môžeme otvárať diskusiu, ale musí to vziť z nižších pozícií.

Kolegom sa to páčilo?

Mám pocit, že vnímajú veľké rozdelenie odborov hneď na začiatku štúdia ako veľký hendikep. Na amerických či kanadských univerzitách študent prvý rok neštuduje odbor, vyberá si ho až na konci prvého ročníka.

Ako by to reálne vyzeralo?

Napríklad by spoločenskovedné odbory mali spoločné všeobecné predmety. Alebo, a teraz ide o špekuláciu, by sme nemali odbor sociológie, politológie, medzinárodných štúdií, ale mali by sme odbor spoločenských vied, ktorý by bol všeobecný – učila by sa tam história, štatistika, teoretická sociológia a odborová špecializácia by sa diala až na magisterskom stupni. To je extrém a možno to tak nebude, ale je to dobré kvôli predstave.

Dalo by sa to podľa vás urobiť aj na prírodných odboroch?

Tam kolegovia viedli podobnú diskusiu, že ich odborová štruktúra je tiež veľmi jemne členená, a že by bolo lepšie, ak by sa na bakalárovi dotiahla na vysokú úroveň matematika a štatistika, chémia, biológia. Kolegovia uvažovali, že by vznikol bakalár prírodných vied. Trochu sa to vracia k tomu, ako vyzeralo vysokoškolské vzdelanie v stredoveku. Až do 18. storočia existovala univerzita, ktorá mala niekoľko fakúlt, ale všetci začínali na artistickej fakulte, z nej vznikla filozofická. Tam sa študovalo všeobecné vzdelanie – rétorika, gramatika, hudobná teória, geometria a potom postúpili študenti na fakultu právnickú, lekársku či teologickú. Debatou sa tak vraciame v tom, čo bolo v anglosaských školách zachované.

Bakalár sa stále u nás nevníma ako plnohodnotný titul.

V Česku sa postoj zamestnávateľov postupne mení a začínajú si na bakalárov zvykať.

Neznížilo by zovšeobecnenie bakalára ešte viac jeho hodnotu?

To by sa týkalo len akademického profilu štúdia, ktoré má slúžiť na to, aby človek ďalej študoval. Iná situácia je pri profesijnom profile, kde by študenti po bakalárovi mali ísť pracovať.

Ktoré odbory sú typicky profesijné?

Asi so mnou nebudú všetci súhlasiť, ale myslím, že niektoré učiteľské programy sú profesijné. Alebo odbor zdravotná sestra, fyzioterapeut. Na právnickej fakulte máme popri akademických magisterských štúdiách bakalárske programy, ktoré majú napríklad pripravovať úradníkov štátnej správy, to sú profesijné odbory.

Vždy sa nájde niekto tak hlúpy, že to ešte skúsi.

Masarykova univerzita vyvinula antiplagiátorský systém na písomné práce, ktoré využívajú aj niektoré naše univerzity. Aký prináša efekt?

Najmä preventívny. Dnes by to už musel byť veľmi hlúpy študent, ktorý by niečo odpísal z inej záverečnej práce v Česku, lebo všetky sú v systéme. Dnes sa musí plagizovať rafinovanejšie – tým, že sa preloží zahraničná práca. To náš systém odhaliť nedokáže. Ale sťažili sme podvodníkom ich prácu.

Zachytáva systém ešte nejaké práce?

Nepochybne áno. Vždy sa nájde niekto tak hlúpy, že to ešte skúsi.

U nás je problém s firmami, ktoré za peniaze napíšu miesto študenta prácu. Ako to riešite?

To už nie je plagiát. Som presvedčený, že ak vedúci práce naozaj so študentom pracuje, musí zistiť, že prácu nepísal. Mal by mu predbežne nosiť časti textu a učiteľ musí zistiť, že na tom nepracuje. Nesmie sa to nechať tak, že vedúci práce ju vidí až vtedy, keď je napísaná.

U nás sa to bežne deje.

To sa kdekade tak robí. Aj ja som to svojmu učiteľovi urobil. Prácu som mu ukázal až zviazanú. Ale ja som ju neodpísal. Bolo to v čase, keď bolo na katedre päť študentov a päť učiteľov. Bolo jasné, že sa to odpísať nikde nedá. Ale práve na tomto chceme pracovať.

V médiách sa dlhodobo rieši váš spor s prezidentom Milošom Zemanom, kvôli tomu, že ste nedovolili, aby prednášal pred voľbami na Masarykovej univerzite. Aké to je, keď vás prezident republiky nemá v oblúbe?

Je to trochu smiešny spor. Na jeho začiatku je spor, či si univerzita môže stanoviť pravidlá správania sa k politikom alebo nie. A v tom máme s pánom prezidentom rozdielny názor. Ale nepreceňoval by som to. Vždy mi pripadal dôležitejší spor vysokých škôl s prezidentom o vymenovaní profesorov. Či už išlo o profesora Martina C. Putnu z Karlovej univerzity, ktorého nakoniec prezident menoval, alebo spor o ďalších troch, ktorí menovaní neboli. To považujem za oveľa dôležitejší spor. Pre mňa to, či ma bude pozývať na hrad, alebo nie, nie je zásadná téma. Je to téma, ktorá akademickú verejnosť zaujíma, ale dnes už je polarizácia českej spoločnosti taká zrejmalá, že je to skôr len prvý signál rastúceho napätia, ktorý je silnejší v iných, dôležitejších témach. Či už utečenecká kríza, alebo zahraničné vzťahy, kde veľká časť akademickej verejnosti zastáva opačné stanoviská ako prezident a tá časť verejnosti, ktorú prezident chce osloviť.

Prezident Zeman vníma svoje postavenie monarchisticky. Má pocit, že môže vystúpiť kedykoľvek, na ktorejkoľvek vysokej škole.

Ale je to prejav toho, čo si prezident o vysokých školách myslí.

Prezident podľa mňa zamieňa verejné vysoké školy so štátnymi. To sa prejavilo aj nedávno, keď Vysoká škola umělecko-průmyslová vyvesila tibetské vlajky. Polícia ich prinútila stiahnuť a prezident to komentoval tak, že je to verejná inštitúcia, ktorá by také veci nemala robiť. Verejná vysoká škola však má svoju samosprávu a tá má podľa mňa právo rozhodovať o tom, ako sa bude správať smerom navonok, a politik do toho nemá hovoriť. Majú mať kontrolné mechanizmy, ale nemajú brániť akademickej obci, aby prejavila postoj takéhoto typu. Prezident Zeman vníma svoje postavenie monarchisticky. Má pocit, že môže vystúpiť kedykoľvek, na ktorejkoľvek vysokej škole. Myslí si, že môže rozhodovať o tom, akú vlajku si škola ako signál svojho názoru vyvesí. Chápem, že taký pohľad v spoločnosti existuje a sú ľudia, ktorým sa to páči, ale mne pripadá taký pohľad krajne nebezpečný.

Je veľmi neobvyklé, aby verejná vysoká škola podala žalobu na prezidenta krajiny, čo sa u vás nedávno stalo.

To je. Keď najstaršia univerzita v strednej Európe podá žalobu na hlavu štátu, tak by bolo dobré, aby hlava štátu urobila sebareflexiu. Než sa univerzita k niečomu takému rozhybe, tak to dlho trvá. Dekani a rektori väčšinou nie sú radikáli. Nezvolia vás za rektora, ak nie ste človek kompromisu. Sú to ľudia, ktorí sú na to, aby vyvažovali konflikty a záujmy. Keď sa Karlova univerzita, ktorá je dôstojná a konzervatívna inštitúcia, rozhodne urobiť taký symbolicky významný krok, tak je podľa mňa na mieste, aby sa Miloš Zeman zamyslel nad tým, či je jeho postoj správny.

Myslíte, že to prehodnotí?

Zatiaľ sa mi to tak nezdá. Vedenie Karlovej univerzity sa nedá podozrievať z toho, že to je skupina radikálov, ktorí vyhrocujú konflikty. Je to tak, že sa cítia znepokojení týmto typom vstupu politikov do personálnych otázok univerzity.

Ako to dopadne?

Myslím si, že sa bohužiaľ nič nestane. Prezident Zeman pred dvomi rokmi na rokovaní s predsedníctvom Českej komory rektorov jasne povedal, že svoj postoj nezmení a bude takto vstupovať. Takže, kým bude v úrade, tak si myslím, že nevymenuje troch kandidátov a očakával by som, že sa to bude opakovať.

Je to pre univerzity komplikácia?

Hlavne pre tých ľudí. Pre celú verejnosť to znamená, že nie sú rešpektované ustálené výklady zákona. Nie som právnik, nechcem viesť debatu, či prezident musí alebo nemusí podpísať menovanie profesora. Myslím si, že by to mal podpísať. Rovnako ako zákon neupravuje, že rektor musí podpísať diplom magisterského študenta. Ale proste ho podpíše, lebo fakulta posúdila jeho kompetencie na štátnej skúške a ja si neviem predstaviť, že by som diplom nepodpísal. Teoreticky by som to asi mohol urobiť, ale neurobím to, lebo by sme tým destabilizovali celý systém. Bez ohľadu na to, ako to posúdi pri prezidentovi

súd, by bolo rozumné, aby pán prezident dekrétu podpísal. Ako to urobil napríklad jeho predchodca Václav Klaus, ktorý mal tiež výhrady, ale podpísal to.

Prekročil týmto prezident Zeman svoje kompetencie a zasahuje už do autonómie vysokých škôl?

Zasahuje do autonómie spôsobom, ktorý je nešťastný a neprispieva ku kultivácii prostredia. Či prekročil zákon, to musí povedať niekto iný. Myslím si, že prostredie vyslal zlý signál, ktorý znižuje dôveryhodnosť politiky ako priestoru pre mocenský a ideologický konflikt, ktorý by nemal vstupovať do vecí, ako je personálna politika univerzity.

*Tento text ste mohli čítať vďaka tomu, že ste [predplatiteľom Denníka N](#).
Ak máte pripomienku alebo ste našli chybu, napíšte na editori@dennikn.sk.
Vážime si vašu podporu.*